

18.2.2015
Eki Karlsson

Uudenmaanliitto
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Viite: Uudenmaan 4. maakuntakaavan ehdotus

VIRKISTYSKÄYTTÖ UUDENMAAN 4. MAAKUNTAKAAVASSA

Suomen Latu on valtakunnallinen ulkoilujärjestö, jonka tavoitteena on, että kaikilla olisi mahdollisuus ulkoilla ja liikkua itselleen sopivalla tavalla luontoympäristössä. Tästä syystä otamme kantaa Uudenmaan maakuntakaavaan ainoastaan virkistyskäytön näkökulmasta. Suomen Ladulla on 78 000 jäsentä.

Yleistä luonnon virkistyskäytöstä

Tieto luonnon hyvinvointivaikutuksista on lisääntynyt merkittävästi muutamien viime vuosien aikana. Ihmiset, jotka asuvat viheralueen lähellä, kokevat itsensä terveemmiksi. Luontoaltistus vähentää allergioita ja sairastuneisuutta sekä nopeuttaa paranemista. Luonnossa oleskelu laskee verenpainetta ja sykettä, ja pienentää sosioekonomisia terveyseroja. Luonnossa liikkuminen on ilmaista ja siten se lisää väestön tasa-arvoisuutta. Viherympäristön läheisyys lisää myös kiinteistöjen arvoa.

Viherympäristön merkitys on suuri ihmisen luontosuhteen kehittymiselle. Hyvä, ja iän mukana kasvava luontosuhde tuottaa ympäristöstä välittäviä ja vastuullisesti toimivia kansalaisia. Luontosuhde kehittyy luontokokemuksista.

Virkistysalueverkoston tarpeellisuudesta

Ihmisen näkökulmasta maankäytön suunnittelussa juuri viherrakenteen huomioimisella ja sen riittävyydellä on suuri merkitys yksilön hyvinvoinnille ja sitä kautta edelleen kansantaloudelle. Viheralueiden suunnittelun tulisikin tästä näkökulmasta lähteä tarjonta- ja turvaamisnäkökulmasta. Viheralueiden

18.2.2015
Eki Karlsson

saavutettavuuden turvaaminen on yhteiskunnan kauaskantoista palvelua väestölle ja yhteiskunnan omalle hyvinvoinnille.

Virkistysalueiden tulisi muodostaa verkosto, jossa on erityyppisiä alueita eri toiminnoille ja erilaisiin ulkoilun tarpeisiin. Erityisesti asutuksen, koulujen ja päiväkotien lähimetsät palvelevat lapsiperheitä ja niitä, joiden elinpiiri ei ulotu kauas.

Lähimetsien jälkeen seuraava verkoston taso ovat eri viheralueiden välillä olevat viheryhteydet ja pääsy ulkoilureiteille ja lenkipoluille ja siten hieman suuremmille viheralueille. Näiden jälkeen merkittäviä ovat seudulliset, laajemmat metsäalueet, joille voidaan rakenteilla ohjata ulkoilukäyttöä ja retkeilyä. Tällaisia alueita pääkaupunkiseudulla edustavat esimerkiksi Salmen alue, Vaakkoi, Luukki ja Karjakaivo.

Koska Uudenmaan väkiluku on kasvanut 45 % viimeisen 30 vuoden aikana, väestön ulkoilupaine on yhä suurempi ja voimakkaan rakentamisen vuoksi se kohdistuu yhä pienemmille alueille. Rakentaminen myös katkoo ihmisen näkökulmasta viheryhteyksiä alueiden välillä ja vaikuttaa siten voimakkaasti viheralueiden saavutettavuuteen.

Koska väestönkasvu maakunnassa ennusteiden mukaan jatkuu, on entistä tärkeämpää ennakoivasti turvata maankäytön suunnittelulla erilaisia alueita virkistyskäytölle.

Lausunnolla olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa on merkillepantavaa, että vaikka Uudenmaan väkiluku on kasvanut merkittävästi viime vuosina ja kasvu jatkuu, virkistysaluevarauksia ei kuitenkaan ole tehty yhtään lisää. Suomen Latu on huolissaan asiasta ja esittää virkistysalueiden lisäämistä maakuntakaavaan. Riittävät virkistysalueet ja toimivat yhteydet ohjaavat ulkoilukäyttöä halutuille alueille ja luonnon kulutus on siten hallittua.

Virkistysalueiden laatu ja vetovoima

PehmoGis-tyyppisillä tutkimusmenetelmillä olisi helppoa tunnistaa virkistyskäytölle merkittävät ja vetovoimaiset alueet maakunnan tasolla. Yleinen puute kaavavalmistelussa on tiedon puute todellisesta ulkoilukäyttötymisestä ja sen kohdentumisesta. Virkistysalueella on merkitystä virkistykselle vain, jos se on toiminnalle käyttökelpoinen, saavutettavissa oleva ja vetovoimainen. Esimerkiksi hieno luontoympäristö tai

18.2.2015
Eki Karlsson

ulkoilua palvelevat rakenteet, kuten reitit voivat olla vetovoimatekijä. Suomen Latu kannustaa selvittämään alueellisesti ulkoilun todellista kohdentumista maankäyttöä koskevia päätöksiä valmisteltaessa.

Virkistyskäyttöön varattujen alueiden määrälle tulisi asettaa jonkinlainen tavoitetaso. Virkistysalueita tulee hoitaa siten, että niiden ulkoiluvarvot säilyvät ja kehittyvät. Jatkuvana kiistan aiheena ovat eri puolilla Uudenmaan alueella säännöllisesti käytävät hakkuukiistat. Suomen Ladun näkemyksen mukaan virkistyskäyttöön varatuilla alueilla voidaan tehdä metsänhoitotoimenpiteitä, mutta niitä tehdessä ulkoilun tarpeet ja ulkoiluympäristön laadun säilyminen on otettava vahvasti huomioon. Virkistysalueiden laadun näkökulmasta esitämme, että niillä käytettäisiin mahdollisuuksien mukaan päällekkäin myös luo-kaavamerkintää.

Havaintoja Uudenmaan 4. maakuntakaavasta

Viherkehästä

Suomen Latu kannattaa vahvasti ajatusta pääkaupungin viherkehästä. Viherkehä ei kuitenkaan näy maakuntakaavassa, eikä kaava siten edistä asiaa. Erityisesti viherkehän alueelle on syytä lisätä virkistysaluevarauksia, viheryhteystarvemerkitöjä ja luo-aluevarauksia muuta suunnittelualuetta enemmän, jotta viherkehä voisi oikeasti toteutua tarkoituksenmukaisella tavalla.

Suuremmat virkistys- ja viheralueet

Uudellamaalla on tarve retkeilyaluetyypisille laajemmille metsäalueille, joihin voidaan tarvittaessa ohjata kuluttavampaa virkistyskäyttöä. Kansallispuistoihin ja pienille virkistysalueille ei voi ohjata esimerkiksi suunnistuskilpailuja, tapahtumia tai laajempaa leiritoimintaa. Tällaisten alueiden tarve on erityisen suuri Uudellamaalla, jossa laaja väestöpohja hakee alueita erilaisille luontoharrastuksille. Tarve korostuu, koska Teijon retkeilyalueesta tehtiin kansallispuisto. Seuraavaksi lähin retkeilyalue on Evolla.

Maakuntakaavaehdotuksessakin todetaan suurempien metsäalueiden puute ja tarve. Tällaisten alueiden tunnistamista ja merkitsemistä maakuntakaavaan on syytä tarkastella uudestaan.

Pääkaupunkiseudun virkistyskäyttöpaine kanavoituu voimakkaasti tietyille alueille, jotka etenkin suosittuina ulkoiluviikonloppuina ruuhkautuvat. Nuuksio on hyvä esimerkki tällaisesta. Uusi Sipoonkorven kansallispuisto ei toistaiseksi

18.2.2015
Eki Karlsson

puutteellisen infran ja yhteyksien takia vielä pysty vastaamaan kysyntätarpeeseen.

Kaavaehdotuksessa virkistysalueiden ja viheryhteyksien lisäämistä tulisi tarkastella uudestaan erityisesti laajempien suojelualueiden väleihin. Tällöin ne palvelisivat reuna-alueina sekä virkistyskäyttöä että luonnonsuojelua. Esimerkkejä alueista ovat mm. Nuuksion ja Meikon metsäalueiden välinen maasto ja Kytäjän metsäalueen ja Nuuksion välinen maasto.

Mahdollisesta Porkkalan kansallispuistosta

Mahdollinen Porkkalan kansallispuisto ja sen aluetarpeet tulisi tunnistaa kaavaluonnoksessa. Metsähallituksen selvitys puiston eri toteutusvaihtoehtoista on parhaillaan lausunnolla.

Vesistöjen rannoista

Vapaat, kaikkien käytettävissä olevat rannat ovat erittäin käytettyjä ja korkealle arvostettuja virkistysympäristöjä. Virkistysalueita tulisikin sijoittaa siten, että ne mahdollisuuksien mukaan sisältäisivät ranta-alueita.

Hiljaisista alueista

Hiljaisilla alueilla on merkitystä ulkoilijoille. Hiljaiset alueet on syytä merkitä kaavaan.

Muuta

Suomen Latu tekee valtakunnallista ulkoiluolosuhteiden asiantuntijatyötä ulkoilulajista ja maanomistuksesta riippumatta. Meillä on vankka osaaminen ihmisten ulkoilutoiminnasta, sen tarpeista ja kohdentumisesta erilaisille alueille. Olemme mielellämme viherrakenteen asiantuntijatyöryhmän käytettävissä jatkossa, mikäli kaavatyö sellaista edellyttää.

SUOMEN LATU

Eki Karlsson, toiminnanjohtaja, puh. 044 328 3286

Anne Rautiainen, asiantuntija, puh. 050 545 6539